

Observatoriul este de două ori în săptămână, Miercuri și Sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 an întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe an; — trimisu cu post'a în lăintrulu monarchiei pe 1 an întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politic, national-economicu și literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ în Sibiu.

Nr. 3.

Sibiu, Mercuri 9/21 Ianuariu.

SIBIU

1880.

Rebelliunea din Budapesta în 13 și 14 Ianuariu.

Dupa simpl'a demonstratiune de strade din 11 și 12 Ianuariu, în socita numai de sbierate și injuraturi, unii baroni aflara de bine că se mai provóce la duellu și pe deputatulu demagogu Otto Herman. Acésta împregiurare și buletinele esite pe fia-care di dela medicii lui Verhovay despre starea desperata a acestuia, în fine condolentiele nenumerate, venite din tóte partile terei cãtra acelasiu, apoi publicate îndata în multinea diarielor de oppositiune, au încordatu inversiunarea poporatiunei și mai virtosu pe clasa industriarilor mici și pe a proletarilor amariti în sufetele lor, cã banisiorii lor adunati cu sudori de sange și depusi pe la banci, se defraudéda și risipescu de cãtra „banditi în fracu“, precum striga densii. Adaugemu la tóte acestea, cã precum arataseramu și noi de repetite-ori în anul trecut, ideile socialistice se propaga și în Ungari'a de cãtiva ani cu rezultate surprindetórie, éra capii socialistilor nu sunt nici-decum proletari saraci, ci ómeni literati, advocati, unii medici, publicisti, docenti, inca și câte-unu aristocratu. Daca nu ne însiéla tóte simptomele, apoi acei conducatori voindu a se folosi de ocaziune, a trei'a di nu mai lasara pe poporu fara comanda, ci îi dederu instructiuni positive.

Cã si în cele doue dile precedente, masele de poporu începura se se adune sér'a dela 6 óre înainte în elegant'a strada Hatvan, în mase totu mai mari, din care o parte se postã în faci'a casinei domnesci. Aci se începura érași sbieratele, dara acuma însoçite de fapte violente. Unii aruncau cu piese de arama de câte patru cruceri asupra ferestrilor casinei, sticl'a înse fiindu de cea grósa, cristalu cá de oglinda, se spargea fórté anevoia. Alti venisera cu busdunarele pline de pietrii și bucati de caramida, cu care sparsera de a lungulu și latulu tóte ferestrele din frontu și pre cãtu nu le ajungea pietrile, aruncã și cu bucati de sticla cadiuta din ferestrii, pâna ce din eróre au sfarmatu și pe ale caselor vecine, inca și câteva cruci de ferestrii. Pandurii calari și sergentii de politie pedéstra fiindu la începutu puçini la numeru, fusera batuti,

comissariulu Majsai ranitu greu și la doi sergenti (constablers) le sparsera capetele cu pietrii și cu maciuci mari (ciomege, ghióge gróse). Pe magnati înse iau scapatu 30 de panduri calari, cari sarindu cu caii pintre poporu, l'au adusu în confusiune, în cãtu pâna atunci ómenii din curte avura timpu se incuie iute port'a, cã-ci de nu se întimplã acésta, magnatii érá se fia sfarmati.

O parte din revoltanti alergã în strad'a paralela numita „strad'a frumósa“, în care stã celalaltu frontu alu palatulu casinei domnesci. Aci se audi o voce: „Éca, vedeti acele ferestrii luminate, acolo jóca domni la carti!“ În câteva secunde tóte ferestrele din etagiulu antaiu fusera sfarmate între urlete, sbierate și blasteme selbatece. Acuma érá cãtra 10 óre din nópte, pre candu ajunsera la faci'a locului consiliariulu minist. de interne Jekelfalussí cu capitanulu cetatiei (prefectulu politiei) Thaisz, cu cete de sergenti și panduri, carii începura se bata și se arestedie. Dara acuma miile de revoltanti înplusera mai multe strade pe drumulu terei și pe strad'a Kerepes înainte în tóte partile. Politia împinã numai insulte și lovituri de pietrii. Dintr'odata se aude tob'a ostasiésca batendu marsiu generalu. Érá o compania dela regimentulu Kussevich venindu în pasi de atacu și cu baionet'a infipta înainte, apoi se opri în faci'a casinei. Dara ce érá se facu o singura compania preste atâtea strade? Mai venira alte 4 companii, cu totulu camu doue batalióne, puçinu numeróse, plusu sergentii calare și pedestrii, camu la 100 de insi. Îndata apoi Thaisz și comandantele trupe de linia provocara pe glóte a se departã. Responsulu fu totu cá pâna aci: urlete furióse. Acum se batú de alarmu si trupele inaintara în atacu cu baionet'a la carne. Multime de persóne de tóte clasele și de ambele sexe luara întiepaturi și junghiaturi. S'a întimplatu adeca si aci cá totu-deauna în casuri de acestea, cá persóne cu totulu innocente voindu a trece dela teatru sau de airea cãtra casa, au fostu luate la midiulocu între revoltanti și asia au patit'ó. Acumu se audiã vaiete, tîpete, planzete, racnete de dorere și, cerere de ajutoriu. Cu tóte acestea, mai multe grupe de revoltanti totu mai atacã pe panduri și pe sergenti, batendu pe cãtiva

de mórte și ranindu'i infricosiatu. De aci încolo bataliónele se defacura în plutóne și totu în mersu de asaltu se luara prin tóte stradele dupa revoltanti totu cu baionet'a înainte. În „strad'a ungurésca“ nescé femei versara apa ghiatiósa din ferestrii preste soldati.

Resultatulu exactu alu versarei de sange din acea nópte nu se sciã nici la 5 dile dupa aceea. Politia are în spitale 10 sergenti raniti greu, cu care se afla și doi civili, unu studentu zugravu anume Arpad Pap dela Petrov'a și unu chielariu (Kellner) anume Ignatu Reis, ambii întiepati reu de baionette. Numerulu ranitoru se va potea aflã numai în urm'a unei investigatiuni stricte din casa în casa.

Rebelliunea din 14 Ianuariu nóptea fu și mai inversiunata, mai sangerósa și póte cá va fi cu atãtu mai fatale în consecentiele sale sociali și politice, pentru-cã ori-cãtu se încerca press'a ministeriale se incurce adeverulu, tóte acestea turburari sunt fara nici-o indoiéla de caracteru pronuntiatu, sociale și politicu.

În acea di se vedea inca pe la 9 óre înainte de amiédi grupe de persóne, înbracate care mai elegantu, care mai ordinariu, preamblandu-se pe stradele principali și anume pe strad'a Hatvan, în care este casin'a, înse fara a dá vreunu semnu de turburare; numai unii ómeni uitandu-se la ferestrele casinei, fluierã câte odata și sioptia între sine. S'au mai aflatu preste di, cá se înpartu maciuci și baltage la mai multi individi locuitori în suburbii. Conventicule mai puçinu numeróse s'au tinutu preste di la mai multe locuri. Diariile din oppositiune, mai alesu cele kossuthiane și republicane preparara și mai multu spiritele, dieci de mii de exemplarie s'au vendutu în acea di. Asia politia avu destule simptome, pentru cá se stea preparata și mai bine pentru sér'a din 14, se ia și comand'a suprema a trupelor din garnisóna, mesurile cunoscute de necesarie.

Dara planulu capiloru rebelliei nu a fostu cá se stea la bataia cu óste regulata, cã-ci nici-unulu din ei nu érá orbitu de fanatizmu pâna într'atãta, cá se nu védia, cá cu pietrii, caramidi, maciuci și baltage nu poti stã inaintea óstei de

Foisiór'a „Observatoriului“.

Unele observari relative la comitatulu Hunedórei și în specie la districtulu Hatiegului.

(Urmare.)

Tinutul Hatiegului preste totu este încunjuratu cu munti și numai o parte de cãtra Nordu cu déluri séu coline destulu de inalte. Districtulu se desface în doue vali, un'a ce se dice a Hatiegului, alt'a a Jiului, asediata între doue aripi ale Carpatilor. Numele ilu are dela riului Jiului, dintre care unulu curge dela resaritu, altulu dela apusu, și împreunanduse la gur'a Surducului se vérsa p'ntre Carpati în Romani'a mica.

Cu esceptiune de o mica parte de cãtra nordu, în acestu tinutu se afla doue strimtori de munti, passuri séu trecatóre, adeca Vulcanulu spre amiédia-di de cãtra Romani'a mica, și Pórt'a-de feru spre apusu, cãtra Banatulu Timisianu. Numele ilu are dela configuratiunea terenului, pentru-cã formédia o cale angusta între doui munti, curmati dela natura séu prin arta. Pe aici se crede cá a intratu si imperatulu Traianu candu a cuprinsu Sarmisegetus'a, și pe urma Daci'a intréga.

În tempurile mai vechi, adeca mai înainte de epoch'a principiloru nation. candu Transilvani'a, stã sub regi și se aflã în uniune personale cu Ungari'a, și cá tíera autonoma se administrã prin voivodi, în tienutulu Hatiegului între alti Cnezi si proprietari mai mici, esistã doue proprietati mari, un'a în partea valei Hatiegului de cãtra resaritu, și acésta a fostu a unei monastiri renumite, de ritulu orientale. Acea monastire dotata cu mari possessiuni dupa analogi'a monastirilor din Romani'a, avé doue resiedintie, un'a langa Hatiegu la satulu de acum Santa-Maria; edificiuulu cu o radicatura; casele

monastirei sunt și acuma în stare buna de locuitu, éra biseric'a edificata din petri cioplite, este situata în fati'a caselor de locuitu, ci acésta biseric'a este ocupata de multu de cãtra calvini și prefacuta dupa ritulu lor; dara pe pareti se potu vedea zugraviturile ce s'au facutu în tempulu celu lungu de doui secolu. La biseric'a gr-catholica din comun'a Subcetate pe tempulu candu eram eu vicariu, aflasemu nescé carti rituali manuscrise, dintre care un'a seu doue, bine nu'mi aducu aminte, le am datu canoniculu T. Cipariu, pentru care s'au datu numite biseric'i alte carti rituali tiparite. Intrebandu eu pe parochulu Subcetatiei, cá de candu si de unde le are biseric'a acelea carti, mi-a respunsu: cá dupa tradițiunea ce s'a conservatu, acelea au remasu dela calugarii monastirei dela S. Maria.

Alta resiedintia a fostu la satulu asia numitu Riu-de-móra (Malomviz) langa muntele Retediatu, unde asemenea stau murele bisericiei întregi, și pictur'a inca numai puçinu stérsa; stau și ruinele caselor de locuint'a calugariloru, aprópe de biseric'a. Totu asemenea mai stã și unu micu castelu cá locu de aparare în tempu de turburari, edificatu pe o colina inalta, aprópe de biseric'a. Acelu castelu se numesce Coltiu (ungurii îi dicu Kolczvára). Acea numire o are dela unu coltiu de pétra, care stã întinsu asupra riului cãtra muntele Retediatu. Romantiarulu Josika Miklos în romanulu titlatu „Kolczvára“ pune în fantasi'a cetitorului pe o fecióra din famili'a Candésca, dupa elu Kendefiana, cá siediendu pe acelu coltiu, și torcèndu lasã firulu fusului se ajunga pâna în riu. — Acésta Monastire avuse bunurile și possessiunile celea mai întinse, și considerandu lini'a drépta peste munti, în directiune meridionale spre Romani'a mica, se marginia cu proprietatile monastirei Tisman'a, care este asediata pe latuarea meridionale a Carpatiloru. Aici si pâna acum se afla unii arbori, castani betrani, de soiu bunu, cari sunt înpartiti între succesorii familiei Candea, Candesci, ung. Kendeffy, dara nu se mai inmultiescu. Despre acesti arbori inca este tradițiunea, cá suntu adusi și plantati pe tempulu calugariloru, dela susu numit'a monastire a Tismanei,

unde asemenea arbori se afla în mare abundantia asia, cátu cu fructulu lor se ingrasia turme de rimatori.

Caderea acestei memorabile monastiri si ocuparea bunuriloru ei s'a templatu dupa introducerea reformatiunei sub principii reformati, cari ori si unde se aflã biseric'i romanesci mai frumóse și alte bunuri religióse, le confiscã și le donã mai cu sama celoru cari primia confesiunea reformata.

Între altele, totu în comitatulu Hunedórei la Giogiulu de josu, palatulu celu amplu alu comitelui Kunn Gothardu a fostu odinóra monastire romanésca, dupa cum fiindu eu cu óre-care ocaziune la densulu, mi-a descoperitu insusi comitele; s'ar potea înse dice cu totu dreptulu, cá acelu palatu a fostu resiedintia unuia din episcopii sufraganei ai mitropoliei de Alb'a-Juli'a, despre cari acum numai din diplomele metropolitiloru dela A.-Juli'a se mai scié cá au esistatu óre candu, fiindu-cã li se amintescu numele.

Aceesi sórte au avutu și monastirea cea memorabile din Valea Hatiegului, donata familiei Candescu, sub care nume si pâna astadi este cunoscuta poporului. În aducu aminte, cá o femeia si proprie o fata betrana cu numele Papp Maria, care purtã unu processu pentru unele bunuri familiare, întrebata fiindu ce e cauza, cá nu s'a maritat? a respunsu: Nu m'am maritat, pentru cá nu mi-a venit noroculu ce ar fi corespunsu la rangulu familiei mele celei Candesci. Adeca acea fetióra de romanu érá în óre-care legatura de sange cu famili'a Kendefiana, care astadi are rangulu de comite (grafu) între cele mai de frunte familii aristocratice. S'ar parea totusi, cá acésta familia inca si dupa confiscarea si ocuparea bunuriloru monastiresci, s'a mai tinutu de ritulu bisericiei orientale, de óra-ce în Riu de móra langa curtea boierésca a familiei Candesci se afla o biseric'a edificata din materia calida, pavimentata cu pétra de marmora alba; în acea biseric'a este inmormentatu Candescu, unu stramosiu alu familiei, pe cum arata o pétra cu inscriptiune în limb'a serbésca.

(Va urmã.)

linia ce'ti vine cu o padure de baionette, cu câte 8 focuri într'o pusca, si daca e nevoia mare, cu tunuri si shrapnele. Ei isi pusesera numai in capu, se faca dreptate acolo, unde credea densii ca man'a procurorilor si a tribunalelor n'a potutu ajunge nici-odata, se ucida pe cãtiva grafi, baroni si plutocrati, capitalisti si speculanti mari insoçiti cu acestia, si asia se dea monarchului ocaziune ca se se convinga, ca ministrii nu'i spunu adeverat'a stare a lucrurilor din tiãra; in fine se'si ia satisfactiune cãtu se pôte mai brutale pentru fapt'a de banditu comissa asupra publicistului Iuliu Verhovay in numele casei domnesci.

Pãna pe la 6½ sãr'a strad'a Hatvan se impliã érași de ómeni; inse totu atunci se vedea postati in aceeași strada vreo 20 panduri calari si vreo 100 de sergenti pedestrii. Dintr'odata s'au inchisú tóte boltele si cafenelele. Pe la 7 óre politi'a nu mai potea reziste la aruncaturile de pietrii; strad'a intrãga si cele laturali inghesuite de lume, ferestrele si falinarele reparate in acea di, fusera sparte érași. „Se traiésca Verhovay! Traiésca Kossuth! Spen-diurati pe banditii in fracu!“ urlau din diverse parti. Preste puçine minute apparu 2 companii in marsiu de asaltu, batendu tob'a si sunandu trompett'a de alarmu. Insusi generalu-comandantele br. Edelsheim Gyulai insoçitu de alti 4 generali, anume Gammel, Rheinländer, Kaes, Krautwald, si de mai multi oficiali superiori, comandã infigerea baionettei si provocã pe rescolati a se departã. Raspunsulu fu racneteie asurditóriie si plóia de pietrii insoçita de alte strigaturi: Josu cu politi'a, josu cu militi'a! Una compania ataca la carne, poporul o ia la fuga. Pe atunci inse ajungendu regimentulu „Schmerling“ intregu pe scena, ocupase mai multe positiuni alese fórtie bine pe diverse strade si piatie, venise si puçina calarime. In strad'a ungrésca poporul readunatu desvoltã resistenta turbata cu petrii, mai virtosu asupra calaretilor pe cari'i si respinse; acestia s'au reculesu iute si aruncandu-se cu sãbiile asupra glótelor, au taiatu pe care cum l'au ajunsu, éra pe altii 'iau calcatu cu caii, éra la unu venatoriu boierescu ii despicara capulu.

Pe la 8½ óre poporul éra se concentra pe calea Kerepes. Aici apoi se audira mai antaiu puscaturi, in urm'a carora remasera morti juristulu evreu Schwarz si unu fiacaru (birjariu), anume Hajnal, inpuscatu pre candu gonia caii in fuga. Totu camu pe atunci doi sergenti au fostu raniti de mórte. In alte strade pe unde se mai adunase poporu, se inpartira susu numitii 4 generali si luara dispositiunile necesare; preste totu inse numai baionett'a jocã rol'a principale, si dupa tóte raporturile venite nu se afla se se fia comandatu focu cu glóntie, decãtu numai la unu singuru locu, din partea unui plutonu de vreo 15 soldati, unde unii din poporu trasera cu revolvere. La teatrulu „poporului“ (Volkstheater, népszínház) s'au mai intemplatú trei descãrcaturi de revolveru. Preste totu sémena fórtie, ca comandantii ostasimeii de linia s'au portatu cu multa prudentia si crutiare, ca pãna unde se pôte, sange se nu verse, mórte multa de omu se nu se faca, si ni se pare ca chiaru si baionett'a fu aplicata numai ca se inpinga si se risipésca pe glóte din strade; éra manoper'a cea mai eficace erã, ca trupele inchidea stradele in masse compacte, ca se nu mai póta trece nimeni. Sergentii si pandurii insultati, batuti cu pietrii de cãtra poporu, au fostu si ei multu mai brutali, batendu, intiepandu si despicanu capete de ómeni. Arestari s'au facutu abia 52 in acea nópte, din cauza ca poporul smulgea pe cei mai multi escedenti din manile sergentiloru si'i amestecã p'intre glóte. Dupa mediulu noptiei linistea s'a restauratu abia si trupele s'au retrasu in casarme, remanendu pe strade mai multu numai patrólele duplicate ca in timpi anormali, cum si pichete de câte doi trei cavaleristi. Cea mai agera paza a fostu in acea nópte inpregiurulu fabriciei de gazu aeriformu, cu care este iluminata capital'a, din cauza ca se latise tare faim'a, ca revoltantii voiescu se o ruinedie, se remana tóte stradele intru intunecime asia cum le conveniã lor; de aceea au si spartu in câteva strade tóte falinarele si au stinsu gazulu.

De altumentrea garnisón'a intrãga a statu tóta noptea consignata sub arme, si fiindu-cã aceea este abia de 6000, se comandase si cavaleri'a de pre la sate.

In sãr'a din 15 Ianuariu érași s'au mai vedutu câteva strade ocupate de poporu, strigandu totu refrenele vechi, intonandu cantece revolutionarie si spargendu câteva falinarie; acum inse politi'a pedéstra si calare avu mai multu tinuta de observatória, ca si puçin'a militia comandata in ajutoriulu ei, si asia spre mediulu noptiei capi-

tal'a se linisti, dupa cinci nopti petrecute in frica si terróre.

Acésta fu deci esplosiunea materiilor combustibili acumulate in cei 13 ani nu numai in capitala, ci in tiãra intrãga, ceea ce se pôte cunósce si din condolentiele telegrafice, care vinu cu miile, ca si din numeroasele deputatiuni ce alérge la Verhovay in modu demonstrativu, voindu cu acésta se 'si manifeste amaratiunea sufletului si drépt'a mania asupra sistemii actuale.

Albumu macedo-romanu.

La apelulu sinceru de infratire, ce Societatea Macedo-Romana trimetea, in diu'a inaugurarei ei, tuturoru popóraloru conlocuítore cu Romanii de peste Balcani, a respunsu man'a de ucigasiu. Ne place a crede, ca la Aten'a, la Constantinopolu, indignatiunea a fostu aceeași ca si la Bucuresci, si ca criminalii isi voru primi pedéps'a dela autoritatile turcesci, dupa staruintiele ambassadei romane.

In fapt'a nedémna, criminala, a unoru fanatici, noi vedemu unu nou indémnu, ca neincetatu si neadormitu se lucreze fia-cine la luminarea, la cultur'a popóraloru: Scóle, scóle si éra scóle.

Pentru a dá celoru doue milióne de frati, locuitoru dincolo de Dunare, scóle din ce in ce mai numeroase, societatea de cultura Macedo-Romana are nevoia de fonduri. Comitétulu ei nu va negliãia nici unulu din mijlócele proprii a mari finantiele societatiei. Din acestu punctu de vedere, comitétulu a creditu utilu se publice o lucrare in form'a publicatiunii Paris-Murcie, din venitulú vendieri careia se se deschidia imediatu scóle cerute cu multa staruintia de mai multe comune, curatu romanesci, de peste muntii Balcani.

Primindu acésta insarcinare, am comptatu, nu pe propriiele mele poteri, ci pe incercatulú patriotizmu alú scriitoriloru si artistiloru nostrii.

Am cutediatu deci, se me adresezu cãtre toti barbatii insemnati ce avemu in tóte directiunile activitatii spiritului cu apelulu urmatoriu:

„Domnule“

„Cunósceți scopulu ce urmaresce societatea de cultura Macedo-Romana. Pentru ajungerea lui cãtu mai repede, societatea are nevoia totu pe atãta de sprijinulu morale alú tuturoru Romaniloru, cãtu si de acelu materialu. Pentru a creã scóle multe si neintardiate, pentru a dotã bisericile romane de peste Dunare cu carti romane, se ceru spesse, pe cari societatea nu le pôte ridica cu venitulú ce primesce dela membrii sei.“

„Pentru a cresce asia dara finantiele societatiei Macedo-Romane, comitétulu ei a creditu utilu se incerce intre Romani ceea ce, cu atãta succesu a realizatu bine-facerea in Paris. In favórea unoru districte spaniole inecate de inundatiune, press'a franceza a publicatu albumu Paris-Murcie. Óre, noi Romanii cari amu luatú mii de esemplare din Paris-Murcie, nu vomu ridica dieci de mii de esemplare din unu albumu Macedo-Romanu care s'ar publicã, cu celu mai josu pretiu, in favórea fonduriloru unei societati care voiesce se salve din inundarea mai teribila a desnacionalisarei, pe unu poporu de aprópe doue milióne de frati?“

„Convinsu ca dá, comitétulu societatiei a decisu publicarea imediata a unui asemenea albumu si, deci, are onóre a ve rogã se veniti in ajutoriulu publicatiunii lui cu o mica lucrare originala, fia in prosa fia in versuri, inse inedita si subsemnata de d-vóstra.“

„Ne'ndoindune de primirea rugamintei nóstre, ve asiguramu de distins'a nóstra consideratiune.“ *)

Acestu apelu a fostu transmisu prin posta.

Teméndu-me inse, ca nu cumva apelulu meu se nu ajunga la tóte persónele carora a fostu adressatu, viu prin organulu pressei — „rogu pe tóte diariile se reproduca acésta scrisóre de interessu romanescu“ — si rogu din nou pe toti scriitorii si artistii nostri si pe illustri nostri barbati de statu, ca se nu se ingreueze de a ne tramite, fia mici lucrari originale, fia scurte autograte, pentru a constitui albumulu Macedo-Romanu.

Totu deodata, rogamu pe toti librarii din tiãra si din tóte provinciile locuite de Romani, se deschidia de pe acum, liste de subscriptiuni pe pretiulu de 2 lei chartia ordinara si de 5 si 10 lei editiunile de luxu.

E de prisosu se adaogemu, ca speramu a avea colaborarea si a mai multoru ilustratiuni din Franci'a, Spani'a, Portugali'a etc. Albumulu pe langa acésta va avea ilustratiuni insemnate relative la Macedoni'a, la tipulu si costumurile atãtu de frumóse ale Romaniloru din acea parte.

Terminandu, ne adressamu din nou la tóta press'a romana fara distinctiune de colóre, si, declarandu-ne gat'a a primi cu recunoscintia, tóte consiliile ce ar crede utilu se ne dea pentru isbutirea publicatiunii albumului Macedo-Romanu, punemu lucrarea sub protectiunea ei eficace si patriotica.

Memburu comitetului Macedo-Romanu.

V. A. Urechia.

Romania.

— Bucuresci, 5/17 Ianuariu. Precum in alte staturi constitutionali, asia si in capital'a Romaniei viati'a parlamentaria in decursulu serbatoriloru a pausatu, deputati si senatori se afla pe la casele lor; cu atãtu mai multu miscare se vede

*) NB. A se adressã lucrurile de publicatu in albumulu Macedo-Romanu, cãtra d-lu V. A. Urechia, la Bucuresci, pãna la 24 Ianuariu 1880.

in viati'a sociala. Multime de datine vechi stravechi din serbatorile Craciunului se mai conserva pãna in diu'a de astadi mai in tóte clasele poporului, si civilizatiunea moderna cu spoielile sale nu le pôte sterge urmele asia usioru, precum se intempla in alte ramuri ale vietiei nationale. Dara pe langa serbatori, spiritele se mai punu in miscare atãtu in capitala cãtu si in alte orasie a le tieri prin faptele milei si indurarei cãtra miile de familii remase in lipsa mare, atãtu in urmarea secerisului reu din câteva districte, cãtu si pentru tirani'a ernei acesteia, care este mai totu asia de aspra la siãsuri ca si la munti. Mai alesu din iniciativ'a curtiei si a catoruva dame din societatea superióra si din clasa artistelor, concertele si representatiunile de bine-facere urmédia unele dupa altele, si ceea ce incepuse dn. Jonescu in teatrulu seu „Dacia“, s'a continuatu in teatrulu celu mare. Daca amu stã se descriemu succesele si rezultatele tuturoru productiuniloru cu scopu de bine-facere, atãtu pentru saracimea de aici, cãtu si pentru cea din Transilvani'a pagubita prin esirea apelor, amu avea se scriemu unu volumu.

La balulu dela palatu tinutu dupa vechiulu usu in diu'a de anulu nou, au fostu invitate preste 1700 de persóne, nu numai din clasa superióra a societatiei, ci si din celelalte, comerçiu, profesorie, burgesi'a au fostu reprezentate bine.

Din sfer'a politica mai ocupa pe lumea nóstra inca numai cestiunea pendentã a recunóscrei independentiei din partea Angliei, Fran. si Germaniei, ea inse 'si perde pe fia-care di din agerimea ei; prea firesce, ca-ci acelea trei póteri nu mai au nici macaru unu pretextu usioru a nu indeplini decisiunea congressului dela Berlinu relative la recunóscrea Romaniei, éra pentru reservatiuni mentali iesuitice, de planuri, reserãte, ascunse, misterióse, de arriere pensée mai au timpu de ajunsu pãna la judecat'a cea de apoi. Inblandirea acelorú trei poteri cãtra Romani'a se pôte asteptã in momentele de façia cu atãtu mai multu, ca in cestiunea Arab-Tabiei reprezentantii lor au votatu in favórea Romaniei. Se dice, ca Germani'a amana recunóscrea numai pãna la inchiaierea contractului pentru rescumpararea definitiva a caliloru ferate; noi inse nu vedemu nici o legatura fireasca intre acestea doue cestiuni.

Lumea intrãba, ca ce este cu partid'a politica nationala (lucus a non lucendo), ce amerintia a se formã inpregiurulu si sub conducerea domnului Grigorie Michailu Sturdza, fiu mai mare alú lui Michailu Sturdza voda, fostu domnu alú Moldovei dela 1834 pãna la 1849. Se nu dóra capulu pe nimeni de acésta secatura politica. Cu tóte acestea la alta ocaziune avemu se ne ocupamu si noi de ea ca de o curiositate, pe care o citește cineva cu placere pentru distractiune.

Mane se va serbã Baptismulu Domnului Is. Chr. totu cu solemnitatea din alti ani, cu parada militara, la biserica Zlatari si la riu, conformu programei, cu Domnulu si cu mitropolitulu primat in frunte.

Correspondentie particulare ale „Observatoriului“.

— Oradea mare, 11 Ianuariu st. n. Membrii exactoratului convocati in sesiune regulata de cãtra Preas. domnulu episcopu diecesanu Michailu Pavelu, isi terminara pentru asta-data lucrarile lor, adeca revisiunea compturiloru dela tóte fondurile si fundatiunile diecesane. Se crede ca starea actuala a fonduriloru se va publicã cãtu mai curendu, pentru ca se ajunga la cunoscintia deplina a tuturoru membriloru acestei diecese, clerici si mireni, ca-ci a venitu timpulu, ca se le mai pese si mirenilorú carturari de religiunea si biserica lorú nationale, sau incai se se scia curatu, care se mai tine si care nu, de ritulu nostru.

Precum s'a vedutu din computuri, starea materiale a gimnasiului dela Beiusiu va fi ameliorata.

In loculu nou numitulú canonicu Vulcanu, parinte alú redactorului „Familiei“, la parochi'a Let'a-mare merge dn. Petru Mihutiú, pãna acum directoru alú gimnasiului de Beiusiu, éra directoru se face cunoscutu scriitoriu dn. Iustinu Popfiu. La catedra de limb'a si literatur'a romana din archigimnasiulu (liceulu) dela Oradea se crede ca va veni dn. professoru Iuliu Papfalvai, unulu din professorii cei mai laboriosi dela Beiusiu, care inainte cu câteva ani mai functionase aici ca pofessoru de preparandia (pedagogia, scóla normala de pedagogia).

Ern'a este si pe la noi aspra destulu; avemu geru dela 12 pãna la 16 graduri Reaumur.

— Barladu, 2 Ian. 1880.

Domniei sale domnului redactoru alú diariului „Observatoriulu“.

Pentru infortunatii inundati romani, frati ai nostrii din Transilvani'a, adunandu-se o suma de siese sute franci ca ofranda sincera din partea onorabililorú mei concetateni Barladeni, — subsemnatulu are onórea, dle Redactoru, a ve inaintã pe de o parte acésta suma

de siese sute franci, in bilete ipotecarie — romane, inpreuna cu list'a detaliata a generosiloru domni oferitori, cu rugaminte se binevoiti a transmite citat'a suma onorabilului comitetu centralu din Sibiu spre a o utiliza in scopulu amintitu, era pe de alta parte, spre a mea justificare se binevoiti a dá publicitatii prin stimabilulu diariu ce redactati generoseloru nume si a sumeloru aretate si specificate in list'a anexata.*)

Primiti etc. Stroe Belloescu, professoru.

Raportu generalu

despre activitatea „Reuniunii romane de cantari“ din Sibiu si a comitetului ei, dela infintiare in 16 Novem. 1878 pana la sfersitulu anului 1879.

(Cetitu in adunarea generala din 3 Ianuariu st. n. 1880.)

Onorata adunare generala! Comitetulu provisoriu, conformandu-se dispositiuniloru statutare din §. 8 al. 6, vine a presentá onoratei adunari generale urmatorulu raportu despre activitatea sa si a reuniunii in restimpulu dela 16 Novembre 1878 pana la sfersitulu anului 1879.

Instituita in modu provisoriu in 16 Novembre 1878, „Reuniunea romana de cantari“ a alesu in adunarea sa generala din acelasu datu unu comitetu de 8 membri, concredindu-i conducerea afaceriloru sale pana la constituirea definitiva. Acestu comitetu in frunte cu presedintele reuniunii Dr. Aurelu Brote, s'a nizuitu pe cátu i-a ertatu greutatile inceputului, a corespunde in cea mai buna constiinta chiemarei sale si increderei puse in densulu. In cátu acésta i-a succesu d-vóstra sunteti competenti a judeca, era pentru viitoriu veti dá directivele necesarie in acele afaceri, in cari comitetulu vi se va para a nu fi purcesu conformu intentiuniloru d-vóstra.

Urmandu insarcinarii primite dela adunarea de constituire provisorie, comitetulu a inaintatu statutele reuniunii la locurile competente spre aprobare. Din caus'a unor emendari reclamate de In. ministeriu reg. ung. de interne si sanctionate prin votulu adunarei generale extraordinare din 3 Februarie a. tr., aprobarea statuteloru s'a intardiatu asia, in cátu abia in 17 Martie sub Nr. 11938/1879 s'au retrimisu comitetului, provideute cu clausal'a de intarire a locuriloru competente. Dela acestu datu dar' se póte privi „Reuniunea romana de cantari“ cá constituita dupa tóte formele legale. — Si pana la acestu terminu inse, reuniunea cu previa incunoscintiare a autoritatiloru politienesei locale, si-a urmaritu problem'a sa de a cultivá music'a vocala, tinendu de 2 ori pe septemana probele de cantari sub conducerea dlui dirigentu de choru C. Frühling, angajat spre acestu scopu. Probele au continuatu a se tine de atunci in-cóci regulatu, esceptionandu lunile de vara Julie si Augustu, cari s'au facutu timpu de ferii si pentru reuniune. Zelulu membriloru activi, cari cu esactitate esemplara au cercetatú órele de proba, este a se multiami daca, chiaru inca inainte de aprobarea statuteloru in 9 Februarie a. tr. s'a potutu arangia primul concertu ordinaru alu reuniunii. In 30 Octobre a urmatu apoi alu douilea, in conformitate cu dispositiile statuteloru aprobate. Afara de aceste productiuni ordinare, jun'a reuniune a mai arangiatu si o productie extraordinara in 24 Martie, cu tacse de intrare pentru toti membrii, si a participatu la concertulu filantropic arangiatu de „Reuniunea germana de cantari“ din locu, in favorulu Seghedinului nenorocitu prin esundarile Tissei. Daca productiunile ordinare si cea extraordinare, arangiate pentru membri, a escitatu fatia de reuniunea nóstra celu mai viu interessu la publiculu romanu, participarea la concertulu filantropic i-a castigatu cele mai legitime simpatii si la publiculu neromanu din acésta cetate.

In productiunile musicale ale reuniunii comitetulu a purtatu grije a se esecutá, atátu piese de musica nationala, cátu si de musica classica; cele d'antaiu din motivulu cá, prin esecutarea loru se se cultive simtiulu nationalu si se se prepare terenulu pentru o desvoltare mai inbucuratóre a musiciei nationale in viitoriu, cele din urma din motivulu cá, prin ele se póte cultivá mai cu succesu gustulu adevératu esteticu, indispensabilu chiaru pentru cultivarea musiciei nationale. Intre piesele musicale nationale esecutate, fara indoiéla ocupa loculu primu balad'a „Verfulu cu doru.“ pre care comitetulu o a dobenditu de-adreptulu dela compositoru Z. Lubicz asia, cá reuniunea nóstra a fostu cea d'antaiu care a esecutatu in publicu acésta piesa interesanta in patri'a nóstra.

Trecendu la afacerile curatu administrative, comitetulu pentru a face tuturoru membriloru cunoscute dispositiile statuteloru a ingrijitu de tiparirea loru in tipografia archidiecezana si le a distribuitu intre membrii reuniunii; mai departe pentru cá esistentia reuniunii se fia asigurata si din punctu de vedere materialu, elu in contielegere cu membrii activi ai ei, a stabilitu indata la inceputu cotisatiuni anuale, si anumitu pentru membrii activi cu 3 fl. 20 cr. si pentru cei ajutatori cu 4 fl., cotisatiuni, cari, cu puçine esceptii, au si încursu regulatu in rate trilonare la cass'a reuniunii. Comitetulu a recunoscutu si recunósce cá, pentru inprejurarile nóstre cotisatiunile amintite sunt cam mari; greutatile inceputului inse le-a reclamatu asia, precum sunt ficsate, cá-ei altcum ar fi fostu pusa sub intrebare chiaru esistentia reuniunii abia constituite. Cu placere se constata, cá zelosulu publicu romanu recunoscendu marea insemnatate ce au reuniunile preste totu si a nóstra in specialu, pentru desvoltarea vietiei sociale si pentru cultivarea gustului, nu a pregetatu a oferi cu cea mai mare bunavointia sprijinulu seu materialu pentru sustinerea reuniunii. Asia din partea venerabilului

*) Acésta suma s'a transpusu din partea nóstra inpreuna cu list'a originale, domnului cassariu alu comitetului in siedinti'a din 5/17 Ian. a. c.

consistoriu archidiecezanu, resp. a directiunii Seminarului Andreianu, apoi din partea actionariloru institutului de creditu „Albin'a“, reuniunea nóstra s'a veditu in decursulu anului trecutú intimpinata cu deosebita buna-vointia, punendu celu d'antaiu gratis la dispozitie pentru probele de septemana o localitate acomodata in numitul seminariu, era cea din urma conferindu-i in adunarea generala de dto. 28 Martie a. tr. unu ajutoriu de un'a suta floreni v. a. Afara de aceste d-siór'a Sabin'a Brote a oferitu gratuitu clarvirulu seu pentru acompaniamentulu dela concertulu estra-ordinariu; d-n'a Maria Cosma a daruitu o lampa, d-n'a Maria Rosc'a o coperta cusuta de pansa pentru piano, d. J. G. Baritiu doue sfesnice in folosulu reuniunii.

In sinulu comitetului s'a facutu in decursulu anului o schimbare, reclamata de inprejurari, si anume in loculu dlui D. Comsia, repasitu din cause grave familiare dela functiunea sa de secretariu, s'a substituitu membrulu comitetului Dr. D. P. Barcianu.

Trecendu la membri se constata, cá numerulu de 66 membri activi dela infintiare s'a sporitu in decursulu anului pana la 83. Din ei inse au repasitu 8 insi intrandu cá membri ajutatori, 12 insi au repasitu cu totulu si 1 dómna Constantia Comsia, a fostu rapita reuniunii prin mórté; remanu dar' cu finea anului 1879 membri activi 62. Membri ajutatori s'au inscrisu in decursulu anului 78, din acestia au repasitu 11 insi, remanendu cu finea anului 67.

Veniturile ordinare ale reuniunii au fostu:

Din tacsele de membri pentru alu IV-lea cuartalu din 1878 si din cele 4 cuartale din anulu 1879	495 fl. 50 cr.
Dela productiunea estraordinara	86 „ —
„ ordinara	12 „ —
Cotisatiuni anticipate pro 1880	8 „ —
Venitulu estraordinariu din donatiunea dela institutulu „Albin'a“ dinpreuna cu interesele	104 fl. 60 cr.
Sum'a	706 fl. 10 cr.

Cheltuelile au fostu:

Dirigentulu de choru	227 fl. — cr.
Spesse de cancelaria	20 „ 26 „
Musicali	4 „ 30 „
Chartie de note	17 „ 65 „
Copiarea noteloru	30 „ 83 „
Economatulu	23 „ 18 „
Spessele productiuniloru	111 „ —
Remuneratiuni servitoriloru	18 „ 14 „
Spesse estraordinarie	14 „ 39 „
Chiri'a pentru piano	38 „ 66 „
Sum'a	505 fl. 41 cr.

Subtragédu-se cheltuelile din venituri, resulta pentru anulu 1880 in favorulu reuniunii unu restu de . . . . . 200 fl. 69 cr.

Archivulu reuniunii coprinde pana acum, decopiate in esemplare de ajunsu pentru cele 4 voci:

Piese musicale	20
Esemplare din statutele reuniunii	300
Esemplare din tecestulu baladei „Verfulu cu doru.“	68

De inventariulu reuniunii se mai tinu o stampilie, o lampa mare cu doue bratie, o lampa mica, o coperta pentru piano si 2 sfesnice, la-olalta in valóre de 12 fl. 89 cr. v. a.

Aceste sunt in reasumatu datele ce comitetulu are onorulu a presentá Onoratei adunari generale. Functionandu in modu provisoriu si neavendu preliminaru unu bugetu pro 1879, de asemenea lipsindu-i si in alte privintie indegetari pentru conducerea societatii, celu puçinu in jumetatea d'antaiu a anului, pana la aprobarea statuteloru, elu a facutu ceea ce a aflatu de bine pentru inaintarea scopului reuniunii. Dreptu aceea comitetulu isi ia voia a rogá pre onorat'a adunare generale:

1) A aduce inainte de tóte tributulu de pietate umbrei repaosatei si fostei zelóse membre a reuniunii d-nei Constantia Comsia;

2) A dá comitetului provisoriu absolutoriulu pentru activitatea sa din anulu trecutú;

3) A ficsá bugetulu pentru a. 1880 pe bas'a proiectului, ce comitetulu are onorulu a presentá.

Cu aceste comitetulu provisoriu privindu-si misiunea sa de incheiata, multiamesce onor. adunari generale pentru increderea cu care a fostu onoratu si pune mandatulu seu éra la dispositi'a onoratei adunari generale.

Din siedinti'a comitetului tinuta in Sibiu in 30 Decembre 1879.

Comitetulu.

Sciri diverse.

— (Ordinu de di.) Cu ocasiunea noului anu 1880 M. S. R. Domnitoriulu Romaniei a datu urmatorulu ordinu de di pe armata:

Ostasi,

„Anulu ce a incetatu Mi-a probatu, odata mai multu, cá sunteti patrinsi de nobil'a missiune ce ve este incredintiata si cá, prin disciplina si silintiele vóstre, ati meritatu multiamirea Mea si increderea tieiei.“

„Continuati pe acésta cale, faceti-ve datori'a cu devotamentu si abnegatiune, desvoltati neconcentiu virtutile militare, care trebuie se fia podób'a vóstra, si poteti fi siguri astfelu de dragostea Mea, de recunoscinti'a patriei, care va privi in voi scutul ei puternicu.“

„Ve uresu anu bunu si fericitu.“

Datu in Bucuresci, la 1 Ianuariu 1880.

Carol.

— (List'a Nr. 1) a contribuiriloru incurse la comitetulu subsemnatu in folosulu inundatiloru.)*

1. Paul Dunc'a, consil. gub., in Sibiu 10 fl.; 2. Constantinu Papfalvi, canonicu in Blasiu 15 fl.; 3. Manuilu Ungureanu, avocatulu in Timisiór'a 5 fl.; 4. Visarionu Romanu, directorulu in Sibiu 5 fl.; 5. Petru Chirilescu, protopopu, cá resultatu alu unei colecte intre romanii din Kétegyház 10 fl.; 6. Dela redactiunea „Observatoriulu“ trimisi prin D. Stroe Belloescu, professoru in Bãrladu (Romani'a) cá resultatu alu unei colecte in numit'a urbe, contribuindu in lei noi: DD. Constantinu Banlosiu, militarulu in demisie 12.—, St. St. Dobroriciu proprietariu 40.—, Stefanu Neagoe professoru 30.—, Ioanu Popescu professoru 20.—, N. Borcanescu prof. 10.—, N. Pana, professoru 10.—, V. Lapedatu, prof. 20.—, P. Chenciu, prof. 10.—, P. Drouhetu, professoru 4.—, I. Galinu, professoru 5.—, U. Gatiulescu, prof. 4.—, D. Montani prof. 10.—, A. Hancu prof. 2.—, D. Mateescu prof. 10.—, I. Fétu proprietariu 60.—, C. I. Mulescu proprietariu 20.—, Lascaru Costinu proprietariu 20.60, Lupu Costache proprietariu 11.75, I. Jamandi proprietariu 6.—, D. Cerchez proprietariu 11.10, I. Tuduri proprietariu 20.60, Z. Vilicovici proprietariu 10.—, P. Armasiu avocatulu 30.—, I. Codrescu avocatulu 20.—, C. Simonescu presidentu la tribunalulu 3.70, X. Y. 10.—, Cost. Codrescu doctorulu in medicina 10.—, M. Brettner farmacistulu 40.—, N. Nicorescu deputatu 10.—, E. Bruckner, farmacistulu 20.—, P. Goiu proprietariu 10.—, N. Casianu diaconu 2.—, A. Gerianu proprietariu 2.—, I. Theodori comerciantulu 4.—, G. M. Barbu comerciantulu 2.—, A. Sutiú proprietariu 10.—, I. Vasiliu professoru 7.40, N. Costescu capitanulu 3.70, Stroe Belloescu prof. 69.15, totalulu 600 lei noi a 45 cr. = 270 fl. — Totalu v. a. 315 fl.

Sibiu, 19 Ianuariu 1880.

Comitetulu centralu pentru ajutoarea inundatiloru.

— (Pentru inundatii din Transilvani'a.) D-nii ampoiati telegrafo-postali, misicati de simtimente de compatimire in fati'a nefericiriloru de care au fostu incercati fratii nostri de peste Carpati, au deschisu o lista de subscriptiuni in folosulu loru si au adunatu 82 lei 5 bani.

Asia cetimu in „Romanulu“ la acarui redactiune se aflá pana acuma sum'a de 1334 lei 15 bani, adunata in folosulu celoru nefericiti prin inundatiune.

La redactiunea „Alegatoriulu“ s'au adunatu spre acelasu scopu pana acuma, sum'a de 869 lei 30 bani.

— (Unu meteoru.) In 12 l. c. s'au potutu vedea pe ceriu in Aradu si giuru, unu globu luminos, care crescédu se schimba intr'o asia-numita curte luminósa, despre care poporul afirmá, cá este o pórtá deschisa a ceriului. Acésta aparitiune nu durá decâtu numai câteva minute si n'a fostu alteceva, decâtu unulu din acele multe meteore, care cadu de ordinariu in fiacare anu pe tempulu acesta.

— (Unu cuibu de vipere.) Precum i se scrie din Dev'a diariului „Kelet“ in un'a din primele dile ale anului acestui'a, nisce lucratori petrari au datu preste unu cuibu, in care se aflau 60—80 de vipere (vipera ammodytes) amortite. Viperele erau bine desvoltate si unele din ele aveau o lungime de 70 centimetre. Acestu casu este memorabilu nu numai pentru marele numeru alu vipereloru aflate, cátu mai virtosu pentru cá pana acuma se credea, cá acesti sierpi veninosi se afla numai pe la Mehadi'a.

— (Vinuri ungueresci confiscate in Elveti'a.) Diariulu „Züricher Zeitung“ relatéda urmátorele: „In gar'a din Bern s'au confiscatu noue vase cu vinu rosu unguerescu, aprópe la 6000 litre, care éra coloratu cu fucsina si cu o alta materia de colóre vînetá. Acestu vinu falsificatu venea dela unu anume Max Neugebauer din Promontor. Totu la acea gara s'au confiscatu si doue vase cu vinu falsificatu, care au fostu cumperate de cátra unu comerciantulu elvetianu la fati'a locului in Ungari'a.“

— (Emigrantii din Europ'a.) In anulu 1879 au sositu la New-York 156.000 de emigranti din Europ'a. Numai in anulu 1872 cifr'a emigrantiloru au fostu mai mare cá aceea din anulu 1879. Atunci adeca au sositu in portulu dela New-York 293.581 persóne.

Intre cei emigrati elementulu germanu este celu mai preponderantu. Asia au emigratu 24.218 germani, 16.658 irlandesi, 14.213 englesi, 9947 svedesi, 4300 scotiani, 4188 norvegiani, 3708 elvetiani, 1866 valisi, 1664 francesi si 2138 russi.

Bogati'a nationala americana s'au inmultitu prin

*) Cuietarile sumeloru trimise la acestu comitetu voru urmá prin publicare in diariile de aici „Observatoriulu“ si „Telegrafulu romanu“. La cerere inse sumele se voru cuitá si separat.

emigratiunea a 156.000 persoane cu 22.260.000 dolari, de órece partea cea mai mare a celor emigrati din Europ'a apartieniu classelor mai avute ale societatii.

— (Inportantu pentru dame.) De câteva zile a sosit aicea la Sibiu d-n'a A. Weigel, care dá lectiuni in câteva óre in art'a de a scribi si a calcá rufele dupa o metoda a densei particulara, pe care o au practicat si introdusu in Germani'a, Austri'a si Oland'a. Onorariulu este 1 fl. 50 cr. v. a. Damele ce voru a luá lectiuni, sunt rogate a aduce cu sine câteva bucati de rufe spalate, dar' nescrobite. D-n'a Weigel, care se afla in hotelulu Neuriehrer, camer'a Nr. 7 este aplecata a dá lectiuni si pe la case private si la institute, precum si prin corespondentia pentru unu honorariu de 1 fl. v. a.

Bibliografia.

— Calendariu pe anulu bisectu 1880, redigeatu de d. Mironu M. Calinescu, secretariulu „Societati pentru cultur'a si literatur'a romana in Bucovina.“ Anulu alu VII. Cernauti. Editur'a Societati. Pretiulu 60 cr. v. a.

Acestu calendariu, care au ajunsu a fi singurulu semnu de viatia si izolatuulu reprezentante alu literaturii romanesci din frumós'a Bucovin'a, pre langa materi'a calendaristica este de urmatoriulu coprinu: Cronologi'a. Genealogi'a dinastiei imperatesci. Mitropoliele orto docse-orientale din Austro-Ungari'a. Siematismulu clerului din Bucovin'a. Mesurile si ponderile cele noua. Tarifa timbrului, a poștei si a telegrafului. Bilciurile. — Almanachulu acestui calendariu coprinde: 24 Prier 1879 séu Iubileulu casatoriei de 25 ani alu Maiestatoru Loru imperiale din Austri'a. — Steau'a Austriei, poeție. — Ursita Sólului, poeție de Ionu Bumbacu. — Florint'a II continuare din anulu trecut, poeție de Ionu Bumbacu. — Cosasiulu, poeție de Const. Morariu. — Gratularea elevilor, poeție de Ionu Bumbacu. — Pastoriulu din Carpati, poeție de Ionu Bumbacu. — Stefanu Voda si Tatarii, traditiune poporala de S. Fl. Marianu.

— Principii din pedagogi'a generala de Dr. Ilarionu Puscariu protosincelu arhiepiscopescu si asesoru consistorialu. Sibiu 1880. Unu frumosu volumu 8° pe 144 pagine. Pretiulu: 1 fl. v. a. Jume-tate din venitu este destinatu pentru reuniuniv inveti-toresci din metropoli'a romana gr-or. a Ungariei si Transilvaniei. Din partene recomandam celor chie-mati cu tota caldur'a acestu opu, din care o parte insemnata a materialului coprinu in elu au fostu publicatu cá tractate singuratiche in „Foișiór'a Telegrafului romanu“ din anii 1876 si 1877. Prin acestu opu alu cunoscutulu autoru de specialitate, literatur'a nóstra pedagogica a mai primitu o inavutire considerabila si de unu inter-resu actualu.

Dela Bucuresci amu primitu:

— Anuariulu statisticu alu orasiulu Bucuresci. Anulu I 1879 si

— Darea de séma asupra administratiunei comunale a orasiulu Bucuresci pentru timpulu dela 1 Sept. 1878 până la 1 Sept. 1879 citita consiliulu comunalu la deschiderea sesiunei ordinare a a. 1879 de catra primariulu capitalei D. Cariagdi. Bucuresci 1879.

— Bibliografi'a romana, buletin mensualu alu libreriei generale din Romani'a si alu libreriei ro-mane din strainetate. Anulu I, Nr. 12. Decembre.

— Biserica si scóla, fóia bisericesca, scola-stica, literaria si economica ese odata pe septamana la Aradu sub redactiunea d. Augustinu Hamsea. Acestu diariu, care este totuodata organulu oficiosu alu episcopiei din Aradu cu 1 Ian. a. c. a intratu in alu IV anu alu existentiei sale. Nr. I coprinde pre langa unu interesantu circulariu alu episcopulu Aradulu Ilu-stritatea sa Ioanu Matianu urmatorii articoli: Salute prin educatiune! de Dr. Lazaru Petroviciu. — Art'a de viatia, dupa Smiles — Diverse si Concurse.

Pretiulu de abonamentu este:

Pentru Austro-Ungari'a 5 fl. v. a. pe anu, si 2 fl. 50 cr. pe jumetate de anu. Pentru Romani'a si strainetate 7 fl. v. a. pe anu, si 3 fl. 50 cr. pe jumetate de anu.

Contractulu Socialu.

De J. J. Rousseau.

Capitolulu VIII.

Despre religiunea civila.

(Urmare.)

In fine Románi intindiendu'si cu domni'a loru si cultulu si Dieii loru si adoptandu adesea ei in-sisi Dieii celor invinsi, acordandu atátu unorú cátu si celorulati dreptulu de cetatienia, popórale acestui imperiu vastu se aflara pe nesimtite avendu o multime de Diei si de culte, care isi semanau mai in totu loculu si astfelu se intempla, cá paga-nismulu se nu fia in fine in intréga lume cunoscutu, decátu cá o singura si aceeași religiune.

Intre astfelu de inpregiurari veni Isusu pentru cá se infintiese unu imperiu spiritualu pe pamentu, care separandu sistemulu teologicu de sistemulu politicu, facú cá Statulu se isi piérdia unitatea si nascú divisiunile interne, care nu au incetatu nici-odata a nelinisci popórale crestine. Pentru cá nou'a idéa a unui imperiu de alta lume nu putea fi co-

prinsa nici-odata de mintea paganiloru, ei considerau in totudeauna pe crestini cá adevérati rebeli, cari subt masc'a unei supuneri ipocrite nu asteptau alta, decátu momentulu in care se se declare independenti, se se faca ei domni si se usurpedie intr'unu modu abilu autoritatea pe care in slabitiunea loru se pareau cá o respectédia. Acésta au fostu caus'a persecutariloru.

Aceea de ce se temeau pagani se si intempla. Atunci totulu se schimba. Umilitii crestini isi schimbara limbagiulu, si acelu pretinsu imperiu de alta lume se vediu subt unu capu visibilu, schimbanduse in despotismulu celu mai violentu chiaru pe lumea acésta.

Pentru cá inse totu mai esistá unu principe si legi civile, din aceste doue poteri resulta unu conflictu perpetu de jurisdictiune, care facea imposibile ori-ce institutiune buna in Statele crestine si nici-odata cineva nu putea fi in claru, déca are se asculte de domnulu seu, séu de preotulu seu.

Mai multe popóra s'au incercatu chiaru in Europ'a séu in vecinatatea ei de a conservá séu a restabili sistemulu vechiu, dara fara rezultatu, pentru cá spiritulu cristianismului infiltrase totu. Cultulu sacru totudeauna au remasu séu a sciutu se se faca independinte de suveranu si a se emancipá de legatur'a necesaria cu corpulu Statului. Maomédu au avutu prevederi fórte sanetóse in prinvinti'a acésta. Elu au sciutu se dea base solide sistemului seu politicu si până candu fu pastrata form'a gubernului seu subt califii cari 'i au urmatu, au domnitu in acelu gubernu unitate perfecta. Inse dupa ce Arabii au ajunsu a fi unu poporu infortoru, eruditu, poleitu, molesitu si lasiu, au fostu subjugati prin popórale barbare si atunci divisiunea intre cele doue poteri reincepu. De si ea la maomé-dani este mai puțin accentuata cá la crestini, totusi ea esista si la ei, cu preferintia in sect'a lui Ali si esista State, precum este acela alu Persiloru, unde acea divisiune nu incéta de a se face simtita.

La noi, regii Angliei s'au facutu capi ai bisericeii si totu asemenea si Tiaru Russiei. Inse adoptandu acelu titlu ei nu au devenitu atátu capi, cátu ministri si ei nu au castigatu prin elu puterea de a face schimbari, cátu de a mantienea statu quo. Ei nu sunt legislatori, ci numai principii bisericeii. Ori unde clerulu reprezenta unu corpu,* elu este domnu si legislatore in sfer'a sa. Esistu deci si in Angli'a si in Russi'a, cá si in alte locuri doue poteri si doui suverani.

(Va urmá.)

Post'a redactiunei.

Respunsu la intrebarea venita dela câteva amici si clienti de ai dlui avocatulu Dr. Ioanu Ratiu din Turd'a.

Spre bucuri'a nóstra comuna ve asiguramu, cá charulu si scumpulu nostru amicu dr. I. Ratiu, cunoscutulu anteluptatoriu in cauzele nóstre nationali si unulu din cei mai devotati aparatori ai cauzelor poporului nostru, s'a insanetosiatu, traiesce si de 1 septemana incóce a inceputu a'si vedé de afacerile cancelariei sale.

Ce insemnédia acésta? Éca ce. Amiculu nostru la întórcerea sa dela Clusiu in ajunulu Craciunului avú nefericirea se patia ceea ce se intempla la mii de insi: la statiunea de posta Baniabicu resturnandu-se trasur'a, s'a lovitu reu in sioldulu stangu, medicii inse n'au constatatu frantura si nici macaru scrintitura de osu, ci puru si simplu o contusiune violenta, éra cur'a intre-prinsa fu atátu de eficace, in cátu scumpulu nostru amicu ingrijitu de iubitorii sa consórta cu devotamentu estraordinariu, in 16/4 Ianuariu s'a si ridicatu din aster-nutu, cá se'si védia de afaceri.

Intr'aceea neinpacatii sei vrasmasi, carii dela 1867 incóce se adopera a'i face tóte relele possibili spre a'lu ruiná, grabira a lati in tóte partile faim'a falsa despre mórtea lui. Scopulu satanicu éra invederatu: a'i instrainá clientii, pentru carii elu, anume in cauze urbariali, fusese infestatu de cátra unele auctoritati cu câteva processe disciplinare, din care inse Ratiu esi preste totu invingatoriu.

— Brasiovu 14 Ian. n. Totu ce s'au adaosu până acum de altii la biografi'a lui Ioanu Maiorescu, scrisa si publicata de mine in calindariulu meu din a. 1866, reproducu in „Transilvani'a“ din a. 1877, este parte anachronismu, parte falsificare manifesta de adevér, ceea ce pociu documentá cu epistolele lui Ioanu Maiorescu publicate de mine totu in Transilvani'a, cu altele mai multe, pe care le posedu in originalu si cu

*) Este de observatu bine, cá acele asociatiuni ce unescu clerulu, nu sunt de asemenea cu acelea, care se afla in Franci'a, ci comunitatea bisericeii uneste clerulu intr'unu corpu. Comuniunea si escomunicatiunea sunt pactulu socialu alu clerului, pactu in puterea caruia elu totudeauna va domni asupra popóraloru si asupra regi-loru. Toti preotii, cari au aceleasi legi sunt cetatieni, chiaru si déca s'ar aflá la ambele extremitati ale luméi. Acésta inventiune este unu capu-d'opera alu politiceii. La preotii pagani nu esistá nimicu de asemenea si ei nu formau nici-odata unu corpu clericalu.

Not'a lui J. J. Rousseau.

unele documente, care se potu aratá in particulariu, dara inca nu se potu publicá.

Monumentulu lui Andreiu Murasiu se va pune numai, daca comitetulu Asociatiunei transilvane si póte insasi adunarea generale va luá executarea asup'r'a sa.

— Processulu dela Blasiu de inainte cu 35 de ani sa va publicá nesmintitu. Cunošcemu bine caus'a in-patientiei; daca inse amu disparea noi de pre scen'a vietiei, voru remanea altii, si documentele sunt bine conservate.

— Oradea mare 13/1. Da; inse lucruri roma-nesci, scóse din véti'a nationala romanesci, in interessulu adevératu alu natiunei romanesci, nu vei citi nici in trei sute de diarie unguresci sau nemtiesci, éra despre biserica cititi in trensele sofisme, bajocuri, istori'a eclesiastica falsificata grosu, fara cunoscentia, fara rusne. De va merge cá până in 1878, in 50 de ani veti avea popi unguresci romano-catolici inca si calvinesci. Aci nu mai incapa se'si faca cineva illusiuni

Nu ne miramu cá se in-pune abonarea si citirea diariulu politicu „Magyar Állam“, subventionatu de pre-latu r-catholici, cá-ci acestia sciu ce facu si ce scópuru gonescu. Preotiloru „M. Állam“, mireniloru „Hon“, „Ellenör“, „Közlöny“; pe acestea au, ori cá trebuie se aiba câte 60—70 fl. pe anu.

Depuneri de capitale pentru fructificare

se primescu la institutulu subsemnatu cu 5% éra sub conditiune de a se anunciá institutulu ridicarea depunerii la 6 luni inainte cu 5 1/2% interesse.

Interessele incepu cu diu'a, care urméza dupa diu'a depunerii capitalului si incéta cu diu'a premergétore dilei, in care se ridica depunerea cu acelu adaosu inse, cá numai dupa acele capitale se dau interesse, care stau depuse la institutu celu puțin 15 zile.

Cu inceperea dela 1 Ianuariu 1880 interessele se platescu fara detragere.

La dorinti'a deponentelui se potu stabili in diu'a depunerii capitalului si conditiuni speciali de esolvire, care se insémma apoi in libelu si in cartea depuneriloru institutulu. In atare casu, restituierea depunerii urméza dupa aceste modalitati speciali.

Depunerile tramise prin posta pe langa comunicarea adresei deponentelui se resolu totu-deauna in diu'a primirei.

Asemene se potu efectui prin posta anuciari si ridicarea de capitale.

Sibiu, in 31 Decembre 1879.

„ALBIN'A“

(113) 3—4

Institutu de creditu si de economii.

Pentru cei ce patimescu de pieptu si plumani.

Wilhelm's

Allopu de plante Schneeberg

alu lui

Franciscu Wilhelm, farmacistu in Neunkirchen (Austri'a de josu.)

In decursu de 25 ani s'au probatu a fi de cea mai mare forta vindecátore si usinatoré pentru morburile organeloru de respiratiune, pentru catarele gütigului si alu bronchielloru, tuse spasmodica, ragusiola, multe alte suferintie ale gütului si ale plumanilor.

Fórte de recomandat este acestu sucu éc preservativu pe tempuri neguróse si a spre.

Fiindu de unu gustu placutu, elu este folositoru pentru copii si o necesitate pentru ómenii cari suferé de plumani; éra pentru cantareti si oratori in contra vocii indurate, séu chiaru in contra ragusieli, elu este unu mijlocu nedispensabilu.

Numeróse ateste probéza cele afirmate mai susu.

Se afla de vendiure in sticle á 1 fl. 25 cr. in Sibiu la d-nii Fried. Thallmayer si I. E. Misselbacher sen.

Onoratulu publicu se céra totudeauna specialu Wilhelm's Allopu de plante Schneeberg, fiindu-cá acesta se produce singuru numai de mine, si de órece fabricatele puse la vendiure subt firm'a Julius Bitterer Allopu de plante Schneeberg, sunt nisce imitatiuni nedemne, asupra caroru atragu deosebit'a atentiune a publiculu cumpertatoriu.

(2) 1—25

Editoru si redactoru responsabilu: **G. Baritiu.**

Tipariulu lui **W. Krafft.**